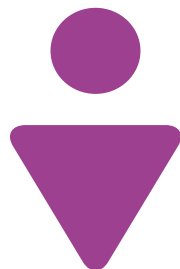

SUPERVIZIJA STRUČNJAKA U PODRUČJU ZAŠTITE DJECE U HRVATSKOJ: PRIKAZ REZULTATA ISTRAŽIVANJA

Autorica i istraživačica:

Priredila:

dr. sc. Ines Rezo Bagarić,

ines.rezo@pravo.hr

Partneri na projektu:

Hrabri Telefon, Terres des hommes, Child Protection Hub, South East Europe

HRABRItelefon

Odricanje od odgovornosti i autorska prava:

Istraživanje je provedeno u okviru projekta Child Protection Hub financiranog od Austrian Development Agency, Oak foundation i Terre des hommes.

Istraživanje ne odražava stavove donatora.

WITH FUNDING FROM
 AUSTRIAN
DEVELOPMENT
COOPERATION

OAK
FOUNDATION

Terre des hommes
Helping children worldwide.

Sadržaj

1	Uvod	06
2	Pregled stanja supervizije u Hrvatskoj	07
2.1	Značaj supervizije	07
2.2	Razvoj supervizije u Hrvatskoj	08
2.3	Analiza dokumenata i sadržaja vezanih za superviziju	09
3	Rezultati istraživanja s ključnim informatorima	10
3.1	Radni paket 1 – analiza dokumentacije	10
3.2	Radni paket 2 – Intervjui s ključnim informatorima	10
3.3	Radni paket 3 – online upitnik	11
3.4	Radni paket 4 – Q-metoda i follow-up intervjui	12
3.5	Uzorkovanje	12
4	Rezultati	13
4.1	Sudionici	13
5	Rezultati kvalitativnog istraživanja	14
6	Rezultati kvantitativnog istraživanja	18
6.1	Sociodemografski podaci i uloga u superviziji	18
6.2	Karakteristike supervizijskih susreta	20
6.3	Teme i učinkovitost supervizije	21
6.4	Rezultati skale the Leeds Alliance in Supervision	21
6.5	Rezultati skale the Supervisory Working Alliance Inventory	22
6.6	Sažetak kvalitativnih odgovora sudionika	23

7	Q-metoda i follow-up intervjui	25
8	Što nam govore rezultati istraživanja?	27
8.1	Supervizija kao neophodni dio rada stručnjaka u zaštiti djece	27
8.2	Izazovi provođenja supervizije sa stručnjacima u području zaštite djece	27
9	Prijedlozi za unaprjeđenje supervizije stručnjaka u području zaštite djece	29
9.1	Osiguravanje kontinuiranih i redovitih supervizijskih susreta, financiranih iz državnog proračuna.	29
9.2	Dodatni rad na prepoznavanju važnosti supervizije stručnjaka u sustavu zaštite djece.	29
9.3	Uspostavljanje modela razvoja stručnjaka koji rade u području zaštite djece.	30
9.4	Poticanje stručnog dijaloga i suradnje između stručnjaka i donositelja odluka u sustavu zaštite djece.	30
10	Prijedlozi za unaprjeđenje supervizije stručnjaka u području zaštite djece	31
11	Prijedlozi za unaprjeđenje supervizije stručnjaka u području zaštite djece	33

Izveštaj sadrži analizu nalaza istraživanja supervizije u Hrvatskoj, financiranog od organizacije Terre des Homes, u sklopu većeg regionalnog istraživanja supervizije za stručnjake u multidisciplinarnim timovima za zaštitu djece u sedam europskih zemalja (Albanija, Bugarska, Hrvatska, Kosovo, Moldavija, Rumunjska i Srbija).

Terre des Homes (Tdh) vodeća je švicarska organizacija za pomoć djeci koja svake godine podržava milijune djece diljem svijeta. U Europi Tdh je usmjeren na pomoć djeci izloženoj riziku od zlostavljanja, trgovine i iskorištavanja, a samo 2020. godine podržao je više od 39.600 djece i 6.570 roditelja. U sklopu toga, Tdh s Europskom komisijom, Zakladom Oak i Austrijskom razvojnom agencijom financira program Child Protection Hub (ChildHub). ChildHub je regionalna inicijativa koja kroz participativni pristup i praksu promovira konstantno unaprjeđivanje procesa i pravila vezanih uz temu zaštite djece u jugoistočnoj Europi. Putem ChildHuba stručnjaci mogu dijeliti znanja i dobre prakse, pristupiti specijalističkim programima osposobljavanja i razvoja vještina te s kreatorima politike zagovarati reforme politike i prakse u području zaštite djece. ChildHub koordinira Tdh Regional Support Hub Budimpešta (sa sjedištem u Mađarskoj), s lokalnim nacionalnim suradnicima u Albaniji, Kosovu, Moldaviji i Rumunjskoj, kao i s partnerskim organizacijama u Bosni i Hercegovini (Save the Children, Sjeverozapadni Balkan), Bugarskoj (Know-How Centar za alternativnu skrb o djeci, Sveučilište Nova Bugarska), Hrvatskoj (Hrabri telefon) i Srbiji (Centar za integraciju mladih).

Koristeći postojeće usluge i profesionalne veze unutar mreže ChildHub, ovaj istraživački projekt bio je posvećen istraživanju različitih shvaćanja, standarda rada i izazova supervizije s kojima se suočavaju socijalni radnici i drugi stručnjaci za zaštitu djece. Ciljevi projekta su bili:

- Pružiti pregled stanja supervizije za stručnjake za zaštitu djece u cijeloj regiji.
- Istražiti stavove, ponašanja i percepciju supervizije kod stručnjaka za zaštitu djece.
- Identificirati ključne čimbenike koji unaprjeđuju praksu supervizije te ključne čimbenike koji ometaju praksu supervizije.
- Pružiti komparativnu analizu supervizije u regiji.
- Identificirati dobre prakse u superviziji.
- Dati preporuke za jačanje supervizije u cijeloj regiji, kao i u specifičnim zemljama.

Ovo istraživanje proveo je Centar za istraživanje i razvoj socijalne skrbi za djecu (CASCADE), dio Sveučilišta u Cardiffu, a u okviru projekta Child Protection Hub, financiranog od Austrijske razvojne agencije, Zaklade Oak i Terre des hommes. Svi stavovi izraženi u izvještaju su stavovi autora i ne odražavaju nužno stavove gore navedenih donatora.

Pregled stanja supervizije u Hrvatskoj

Cilj ovog izvještaja je pružiti detaljan pregled nalaza i preporuka proizašlih iz istraživanja supervizije stručnjaka u području zaštite djece u Hrvatskoj. U regionalnom izvještaju o istraživanju naglasak je na usporedbi stanja, perspektiva i preporuka za superviziju u sustavu zaštite djece između sedam različitih zemalja sudionica istraživanja. U ovom izvještaju naglasak je na nalazima proizašlim od hrvatskih sudionika istraživanja te na značenju nalaza istraživanja za hrvatski kontekst.

U Hrvatskoj je sustav zaštite djece utemeljen na suvremenim pravnim konceptima dječjih prava, uključujući Konvenciju o pravima djeteta Ujedinjenih naroda. Različiti zakoni reguliraju sustav zaštite djece, uključujući Zakon o socijalnoj skrbi, Obiteljski zakon, Zakon o sudovima za mladež i Zakon o zaštiti od nasilja u obitelji. Najvažniju institucionalnu ulogu u sustavu zaštite djece imaju centri za socijalnu skrb kojima je to tek jedna od mnogobrojnih zadaća. Uz centre za socijalnu skrb, postoje i obiteljski centri za pružanje preventivnih usluga, dok različite organizacije civilnog društva i vjerske organizacije također rade na podršci obiteljima i zaštiti djece od nasilja i drugih oblika neadekvatnog postupanja. Ministarstvo nadležno za poslove u sustavu zaštite djece je Ministarstvo rada, mirovinskoga sustava, obitelji i socijalne politike, dok važnu ulogu imaju i Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Ministarstvo zdravstva i Ministarstvo pravosuđa i uprave.

Značaj supervizije

2.1

Istraživanja pokazuju da supervizija predstavlja glavni oslonac za pružanje kvalitetnih usluga socijalnog rada i zaštite djece (Laming, 2009), a literatura pokazuje da postoje brojne prednosti supervizije stručnjaka u zaštiti djece (Beddoe i Wilkins, 2019). Smatra se da redoviti pristup podržavajućoj i učinkovitoj superviziji rezultira s pozitivnijim ishodima za stručnjake, organizaciju, kao i za djecu i obitelji uključene u socijalne usluge. Konkretno, stručnjaci izvještavaju o emocionalnoj podršci i većoj dobrobiti uslijed supervizije (Mor Barak i sur., 2009), zatim dužem zadržavanju stručnjaka unutar organizacije (Chiller i Crisp, 2012; Renner i sur., 2009), kao i učinkovitijem radu s korisnicima kojeg karakteriziraju empatija i suradni odnos (Bostock i sur., 2019; Wilkins i sur., 2018).

2.2 Razvoj supervizije u Hrvatskoj

Prvi stručni radovi iz područja supervizije u Hrvatskoj vezani su za Višu školu za socijalne radnike gdje je prof. dr. Nada Smolić Krković objavila je svoj prvi članak i prvu knjigu o superviziji sedamdesetih godina prošlog stoljeća, no supervizija nije uspostavljena u okviru tadašnje socijalne skrbi. Supervizija je svoj trenutak dočekala za vrijeme Domovinskog rata kada su socijalni radnici i psiholozi počeli raditi s prognanicima i izbjeglicama u sklopu rada Društva za psihološku pomoć. Prepoznajući potrebu za edukacijom i emocionalnim rasterećenjem uslijed intenzivnog rada s ovim ranjivim skupinama, stručnjaci se sami organiziraju, prolaze prvu edukaciju o superviziji od iskusnih europskih stručnjaka te počinju sa supervizijskim radom. Nakon Domovinskog rata, 2000. godine Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu i Ministarstvo rada i socijalne skrbi započinju trogodišnji projekt „Uvođenje supervizije u sustav socijalne skrbi Republike Hrvatske“, u suradnji sa Švedskom međunarodnom agencijom za razvoj, Društvom za psihološku pomoć te Sveučilištem u Göteborgu i Sveučilištem u Stockholmu. U sklopu projekta niz najpoznatijih svjetskih stručnjaka iz područja supervizije educirao je 10 edukatora trenera iz supervizije i 35 supervizora psihosocijalnog rada, a također je tiskan i prvi sveučilišni udžbenik iz supervizije. Time su stvoreni temelji za osnivanje poslijediplomskog studija supervizije 2006. godine, pod vodstvom prof. dr. sc. Marine Ajduković na Studijskom centru socijalnog rada. Već 2008. godine osniva se Hrvatska udruga za superviziju i organizacijski razvoj koja danas ima 130 članova, licenciranih supervizora, te je članica krovne europske organizacije udruga supervizije (Association of National Organisations for Supervision in Europe - ANSE).

Kada govorimo o superviziji u sustavu zaštite djece, njezin se razvoj u Hrvatskoj također događa u posljednjih 15 godina (Ajduković, 2020). Većina supervizijskog rada u zaštiti djece u Hrvatskoj vezana je uz razvojno-integrativni model supervizije koji omogućuje integraciju profesionalnog iskustva, teorije i zahtjeva profesionalne uloge s osobinama, vrijednostima, osjećajima i predispozicijama supervizanta (Ajduković i Cajvert, 2004). U posljednjih nekoliko godina razvijen je model metode supervizije u zaštiti dobrobiti djece, poglavito vezan uz sustav socijalne skrbi. Ovaj model prati razvoj novog pristupa u zaštiti dobrobiti djece, a usmjeren je na strukturirano pružanje podrške, pomoći i vodstva roditeljima, s konačnim ciljem zaštite dobrobiti djece (npr. Ajduković i Radočaj, 2008; Ajduković, 2015; Sladović Franz, 2011; 2015). Stoga je model metode supervizije usmjeren na održivost novog pristupa u zaštiti dobrobiti djece kroz osnaživanje kompetencija stručnjaka te pružanje socijalne podrške i emocionalno rasterećenje stručnjaka koji rade u području zaštite djece unutar socijalne skrbi. Socijalni radnici navode unaprjeđenje odnosnih i kognitivnih kompetencija, kao i osjećaja profesionalne sigurnosti u radu s obiteljima uslijed metode supervizije (Ajduković i Kožljan, 2021). U ostalim područjima rada na zaštiti djece prevladava i dalje razvojno-integrativni pristup supervizije.

Analiza dokumenata i sadržaja vezanih za superviziju

2.3

Kako je jedna od metoda ovog istraživanja bila analiza dokumentacije relevantnih politika i procedura vezanih za superviziju, kratko ćemo se osvrnuti na primjetan nesklad u bogatom razvoju i implementaciji supervizije u području zaštite djece u Hrvatskoj od znanstvenika i praktičara, s nedostatkom gotovo ikakvih politika i procedura od strane nadležnih ministarstava. Jedan od primjera odabranih zbog konteksta zaštite djece je i Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine koju je donijela Vlada Republike Hrvatske. Prema samoj Strategiji, cilj je *„postići djelotvornije promicanje i zaštitu prava djece u Republici Hrvatskoj kroz provedbu postojećih međunarodnih i nacionalnih standarda na području prava djece, promovirajući cjeloviti i integrativni pristup pravima djece. Strategija predstavlja multidisciplinarni i sustavni okvir koji treba biti integriran u sve ostale nacionalne, regionalne i lokalne dokumente i planove te neposredno djelovanje koje se odnosi na djecu pod vidom ostvarivanja Konvencije o pravima djeteta.“*

Kao niti u drugim državnim dokumentima, ni u ovoj Strategiji ne postoji definicija supervizije, jasni ciljevi, pružatelji supervizije niti definirana čestina, oblik i izvor financiranja supervizije stručnjaka u zaštiti djece. No, na nekoliko mjesta se spominje supervizija sudionika u unapređivanju dobrobiti djece te promicanju i zaštiti njihovih prava i nužnost osiguravanja supervizije u kontekstu sustava socijalne skrbi i pravosuđa. Pod strateškim ciljem eliminacije svih oblika nasilja nad djecom, navodi se da je nužno, uz zapošljavanje većeg broj stručnjaka na razini lokalnih zajednica, osigurati edukaciju i superviziju stručnjaka. Dodatno, pod tim ciljem supervizija je spomenuta u kontekstu rada stručnjaka u područjima trgovanja djecom, djece s teškoćama u razvoju te djece u alternativnoj skrbi.

Sdrugestranje, jednostavnim pregledom literature na portalu hrvatskih znanstvenih i stručnih časopisa – Hrčak, na hrvatskom jeziku s ključnom riječi supervizija i njezinih izvedenica, pronalazi se preko stotinu znanstvenih i stručnih radova, uz postojanje 40 specijalističkih radova s poslijediplomskog specijalističkog studija supervizije. Ovi radovi bave se nizom tema vezanih uz definiranje i uspostavljanje različitih supervizijskih modela, supervizijom različitih područja rada, potrebama i očekivanjima, kao i stavovima i iskustvima supervizora i supervizanata, te istraživanjem specifičnih alata i načina rada unutar različitih modela supervizije. Ovako široka znanstvena i stručna literatura, uz bogatu povijest razvoja supervizije, postojanje specijalističkog studija i udruge supervizora, omogućuje daljnji razvoj cjelokupnog područja supervizije i specifičnog područja supervizije u zaštiti djece. Istovremeno, postavlja se pitanje koji mehanizmi su potrebni da zakonodavac prepozna važnost supervizije u zaštiti djece i pruži okvir za odvijanje supervizije koji će biti u skladu sa strukom i modernim odrednicama supervizijskog rada.

U istraživanju je korišten eksplorativni nacrt te kombiniranje kvalitativnog i kvantitativnog pristupa kroz korištenje mješovite metode istraživanja, u svrhu pružanja pregleda stanja supervizije u multidisciplinarnim timovima za zaštitu djece u sedam različitih zemalja srednje, istočne i jugoistočne Europe. Istraživanje je organizirano kroz četiri radna paketa koja su se odvijala istovremeno tijekom veljače i ožujka 2022. godine. Istraživanje je vodio glavni istraživač sa sjedištem u Ujedinjenom Kraljevstvu, radeći s timom lokalnih istraživača i nacionalnih suradnika koji su bili odgovorni za uzorkovanje i prikupljanje podataka, analizu podataka, pisanje nacionalnih izvješća te manji doprinos u regionalnom izvješću.

Prikupljanje podataka organizirano je u četiri radna paketa:

1. Kratka analiza politika i procedura vezanih za područje supervizije, kroz analizu dokumentacije
2. Intervjui s ključnim informatorima
3. Online upitnik sa sudionicima zaposlenim u području zaštite djece
4. Q-metoda i follow-up intervjui sa sudionicima zaposlenim u području zaštite djece

Radni paket 1 – analiza dokumentacije

3.1

Prvi radni paket uključivao je pregled postojećih politika i smjernica vezanih za superviziju u sustavu zaštite djece u svih sedam zemalja. Lokalni istraživači, u suradnji sa svojim nacionalnim suradnicima, imali su zadatak identificirati i analizirati jedan primjer dokument koji se odnosi na pisane politike i/ili smjernice vezane za superviziju za zaštitu djece. Kako je već rečeno, u hrvatskom istraživanju zbog konteksta zaštite djece odabrana je Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine koju je donijela Vlada Republike Hrvatske. Cilj ovog radnog paketa bio je produbiti razumijevanje političkog konteksta za superviziju unutar svake zemlje.

3.2

Radni paket 2 – Intervjui s ključnim informatorima

Drugi radni paket uključivao je intervju s ključnim informatorima iz sedam zemalja, kako bi se istražilo njihovo razumijevanje supervizije za stručnjake koji rade u području zaštite djece. Glavni istraživač sastavio je plan intervjuja koji se sastojao od devet glavnih pitanja te dodatnih pet pitanja za ključne informatore

koji su ujedno i supervizori. Lokalni istraživači mogli su po potrebi dodati pitanja kako bi produbili sudionikove odgovore i/ili istražili nijanse u odnosu na politike i praksu supervizije. Na početku svakog intervjua lokalni istraživač je dao standardiziranu definiciju i opis supervizije: „Proces koji ima cilj podržati, osigurati i razvijati znanja, vještine i vrijednosti osobe koja je pod supervizijom. Supervizija potiče odgovornost i kod supervizanta i kod supervizora u istraživanju prakse i izvršavanja posla. Njena uloga je usko povezana sa samim procesom upravljanja, s posebnim usmjerenjem na razvoj ljudi, s ciljem postizanja boljih ishoda za korisnike usluge, kao i one koji o njima brinu.”

Intervjui su vođeni na materinjem jeziku sudionika, snimljeni su i transkribirani za daljnju analizu.

Radni paket 3 – online upitnik

3.3

Treći radni paket uključivao je online upitnik, proveden putem Qualtricsa (www.qualtrics.com), a distribuiran putem e-maila poslanog različitim organizacijama koje se bave zaštitom djece. Prijevod upitnika s engleskog jezika na druge jezike napravili su lokalni istraživači i nacionalni suradnici.

Na početku ispunjavanja upitnika, sudionici su zamoljeni da navedu osnovne podatke o svojoj osobnoj i profesionalnoj demografiji (rod, dob, radni status i područje rada, zanimanje), te im je pružena ista definicija i opis supervizije kao što je korišteno u intervjuima ključnih informatora. Sudionicima je zatim postavljeno probirno pitanje o vlastitom iskustvu pružanja ili dobivanja supervizije. Onima koji su označili da pružaju superviziju, prikazana su pitanja u vezi s njihovim iskustvima kao supervizora. Onima koji su označili da dobivaju superviziju, prikazana su pitanja u vezi s njihovim iskustvima kao supervizanata. Ako su označili obje uloge, prikazana su im pitanja vezana uz ulogu supervizora. Sudionici koji nemaju iskustvo sa supervizijom, dobili su pitanja o njihovim stavovima i uvjerenjima u odnosu na superviziju.

U sklopu upitnika, sudionici su ispunjavali pitanja vezana za obilježja supervizije u kojoj sudjeluju te su ispunjavali tri standardizirana instrumenta the Helpful Aspects of Supervision Questionnaire (Wheeler i Barkham, 2014), the Leeds Alliance in Supervision Scale (Wainwright, 2010) te the Supervisory Working Alliance (Efstation i sur., 1990; Patton, 1992). Sudionicima je također postavljeno nekoliko otvorenih pitanja u vezi s njihovim iskustvima u superviziji, stavovima o tome kako supervizija čini razliku za njih i korisnike te u vezi s preprekama i čimbenicima koji potiču učinkovitu superviziju. Postojale su neke manje varijacije između anketa korištenih u svakoj zemlji. Rezultati predstavljeni u ovom izvješću odnose se na rezultate za Hrvatsku, dok je u regionalnom izvješću moguće pronaći rezultate usporedbi između zemalja.

3.4 Radni paket 4 – Q-metoda i follow-up intervjui

Četvrti radni paket uključivao je Q-metodu i follow-up intervju sa stručnjacima zaposlenim u području zaštite djece, provedenu u obliku intervjua uživo i putem Zoom platforme. Q-metoda predstavlja posebnu metodu za istraživanje stavova, mišljenja, preferencija i uvjerenja sudionika. Sudjelovanje u Q-metodi uključuje pregledavanje popisa tvrdnji i njihovo razvrstavanje pomoću mreže u obliku normalne distribucije, sa značenjem od u potpunosti se ne slažem do u potpunosti se slažem. Konačni rezultat rasporeda tvrdnji prema stupnju slaganju predstavlja subjektivni pogled sudionika na temu supervizije. Uz sami zadatak razvrstavanja, sudionici su nakon toga sudjelovali u follow-up intervjuu na temu iskustava i stavova vezanih za superviziju.

3.5 Uzorkovanje

Uzorkovanje je provedeno vodeći se idejama pragmatičnosti i svrhovitosti (Robertson i Sibley, 2018; Suri, 2011). Za intervju s ključnim informatorima, cilj je bio uključiti sudionike iz različitih profesionalnih sredina u sustavu zaštite djece s dovoljno znanja i iskustva u superviziji ovog područja, kako bi osigurali varijabilnost u prikupljenim podacima. Sudionice su identificirane na osnovi njihovog dosadašnjeg djelovanja u području supervizije za zaštitu djece te niti jedna sudionica nije odbila sudjelovanje u ovom dijelu istraživanja. Za potrebe kvantitativnog istraživanja, poslan je poziv za sudjelovanje putem e-maila na različite adrese potencijalnih sudionika koji pružaju ili dobivaju superviziju za zaštitu djece. Za Q-metodu i follow-up intervju, ponovno je cilj bio uključiti sudionike iz raznolikih profesija i s različitim iskustvima u superviziji za zaštitu djece te su tako sudionici za ovaj dio i odabrani.

U sklopu cjelokupnog istraživačkog projekta, istraživački tim je postavio ciljeve uzorkovanja kako slijedi: pet intervjua s ključnim dionicima, 15 ispunjenih online upitnika i pet ispunjenih Q-metoda i follow-up intervjua. Sudionici i njihove karakteristike, kao i metodološka ograničenja uzorka, opisani su pod rezultatima istraživanja.

Rezultati

Sudionici

4.1

Sudionici istraživanja opisani su u tablici 1.

U sklopu analize dokumentacije, analiziran je jedan dokument - Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine. U intervjuima s ključnim informatorima sudjelovalo je pet sudionica, kao i u provedbi Q-metode i follow-up intervjuja. Online upitnik ispunilo je 35 sudionika. Kako se u cjelokupnom istraživanju radi ukupno o 42 sudionice i tri sudionika, u daljnjem tekstu u opisu sudionika koristit će se ženski rod. Više od trećine sudionica dolazi iz područja socijalnog rada, zatim podjednako iz obrazovanja i NVO / udruga, po četiri sudionice iz zdravstva i drugih radnih područja te dvije sudionice iz područja znanosti i visokog školstva.

Kako je već opisano, uzorkovanje je bilo orijentirano na pragmatične aspekte istraživanja i kao takvo nosi određene nedostatke. Posebno je to vidljivo u vrlo malom uzorku prikupljenom za kvantitativno istraživanje putem online upitnika koje ne omogućuje generalizaciju rezultata dobivenih na upitniku na cijelo područje zaštite djece. Možemo reći da taj dio istraživanja služi tek kao ilustracija podataka dobivenih kvalitativnim istraživanjem, a nikako kao reprezentativno istraživanje za područje supervizije u zaštiti djece u Hrvatskoj.

Tablica 1. Opis ukupnog uzorka (N = 45)

	n (%)
Metoda prikupljanja	
Analiza dokumentacije	1
Intervju s ključnim informatorima	5
Online upitnik	35
Q-metoda i follow-up intervjui	5
Rod	
Ženski	42 (93,3)
Muški	3 (6,7)
Područje rada	
Socijalni rad	17 (37,8)
Obrazovanje	9 (20,0)
NVO / udruge	9 (20,0)
Zdravstvo	4 (8,9)
Znanost i visoko školstvo	2 (4,4)
Drugo	4 (8,9)

Rezultati kvalitativnog istraživanja

U nastavku će biti prikazani rezultati kvalitativne analize podataka – intervjua s ključnim informatorima i sudionicima koji su sudjelovali u Q-metodi i *follow-up* intervjuima. Sama analiza, prema uputama istraživačkog tima, provedena je metodom *rekurzivne apstrakcije* (eng. *recursive abstraction*, Polkinghorne i Arnold, 2014) koja se sastoji od šest glavnih koraka analiziranja podataka kroz sažimanje odgovora, prepoznavanja sličnosti i razlika među podacima, kreiranje odgovarajućih tema vođenih pitanjima intervjua i samim podacima te traženje obrazaca značenja vezanih za specifičnosti sudionika.

Provedba analize nad ukupno 10 intervjua – po pet s ključnim informatorima i sudionicima *follow-up* intervjua, rezultirala je s 13 tema podijeljenih po četiri ključnih područja. Detaljan prikaz dostupan je u prilogu 1.

Na samom početku, sudionice intervjua su podijelile svoja znanja vezana za razvoj supervizije u Hrvatskoj. U prilogu 1 sažeti su odgovori sudionica, no sami sadržaj opisan je i nadopunjen drugim izvorima ranije u tekstu, u podnaslovu *Razvoj supervizije u Hrvatskoj*. Zatim su sudionice opisale superviziju za stručnjake u području zaštite djece kroz dvije teme – **doživljaj karakteristika rada u sustavu zaštite djece i obilježja supervizije u Hrvatskoj**.

Što se tiče rada u sustavu zaštite djece, sudionice su ga opisale kao zahtjevan i iscrpljujući posao po stručnjaka, s često složenim situacijama i korisnicima s višestrukim problemima. Primjerice, „*Zaštita djece je vrlo, vrlo težak i zahtjevan posao i iscrpljujući za stručnjaka na nekoliko razina. Nema šanse da svi budu zadovoljni, ljudi su u pravilu nedobrovoljni korisnici (...) Priroda samog posla je razlog zašto je supervizija potrebna.*“ (K4). Zbog toga se razlikuju potrebe stručnjaka u sustavu ovisno o njihovom radnom iskustvu i iskustvima u području. Uz stresore samog posla, istaknule su dodatne teškoće s nedostatkom institucionalne i drugih oblika podrške korisnicima, a posebno izraženim u manjim lokalnim zajednicama u Hrvatskoj. Ilustracija jedne sudionice: „*Ako uzmemo deprivirano područje Sisačko-moslavačke županije, visoko rizična obitelj s raznim elementima koji loše utječu na dijete, a nemate ga gdje uputiti ili roditelj živi na selu i nema sredstava da dođe do Obiteljskog centra u savjetovalište, ne može dijete na instrukcije, ako želite izdvojiti djecu iz obitelji, nemate gdje s njima. Nemoć djelatnika što znaju što treba ali nemaju strukturu, to je veliki izvor frustracije.*“ (K1). Zbog pitanja zaštite djece, stručnjaci se mogu naći pod stresom uslijed izloženosti povećanom interesu i pritisku medija i javnosti.

Navedeni izazovi rada u sustavu zaštite djece čine **superviziju u području nužnom brigom za stručnjake**. Sudionice se slažu da je podignuta svijest o važnosti i potrebi supervizije stručnjaka u sustavu zaštite djece, iako i dalje

postoji prostor za napredak. Poput: „Mislim da su jako veliki pomaci počeli i sve skupa se vidi bolja perspektiva i svjetlost u odnosu na prošla vremena. Sam sustav je pokazao potrebu za supervizijom u području zaštite djece. To su najzahtjevnije situacije, potrebna je dobra stručnost djelatnika, ali i njihova emocionalna stabilnost i mentalno zdravlje koje treba čuvati kroz superviziju.“ (K1). Postoje različite vrste supervizije koje se odvijaju sa stručnjacima (metodska, razvojno-integrativna, timska supervizija), a najčešće su organizirane kao grupni rad. Iako postoji svijest o potrebi za supervizijom, ipak vide kako supervizija nije dovoljno zastupljena. Nedovoljna dostupnost supervizije je prisutna u cijelom području, no razlikuje se i među dijelovima sustava. Tako sudionice procjenjuju da nevladine organizacije koje se bave zaštitom djece imaju najredovitiju superviziju, sustav socijalne skrbi nešto manju, dok sustav obrazovanja i zdravstva vide kao zanemarene dijelove sustave zaštite djece u pogledu supervizije. Primjerice: „Moj dojam je da je supervizije još uvijek malo i više na inicijativi pojedinaca. (...) Sustav obrazovanja nema uopće superviziju nego je to na osobnoj inicijativi i angažmanu pojedinaca, a čini mi se da im zaista treba supervizijska podrška i u osnaživanju kompetencija.“ (K3). Samo financiranje supervizije opisuju kao uglavnom dostupno kroz kratkoročne projekte nevladinih organizacija. „To bi trebala biti usluga koja je dio sustava i nešto što je dostupno stalno, a ne od projekta do projekta.“ (K3).

U području stavova, iskustava i doživljaja supervizije sudionice su opisale kroz dvije teme - **ciljevi supervizije i učinkovitost supervizije za rad s djecom i obiteljima**. Sudionice vide **mногоstruke ciljeve supervizije** stručnjaka u području zaštite djece. Prije svega, cilj supervizije je poboljšati kvalitetu rada i pružiti bolju pomoć i podršku djeci i obiteljima. To je moguće kroz dodatne ciljeve poput učenja nekih dodatnih znanja i vještina u radu s korisnicima posebno važne za manje iskusne stručnjake, kao i pružanje emocionalnog rasterećenja i prorade specifičnih tema za iskusnije stručnjake. Vide mogućnost da supervizija pruži mogućnost reflektiranja o radu, dobivanje novih perspektiva i pogleda supervizora i grupe na specifičnog korisnika te time i veće jasnoće trenutnog i budućeg rada. Primjerice: „Važno je da ima priliku redovito sagledati tu situaciju gdje radi s djetetom iz više perspektiva, a to je moguće na superviziji, pogotovo grupnoj superviziji (...) I time da čuva standard pružanja usluge.“ (K1). Cilj supervizije je i pomoć u uspostavljanju i održavanju suradničkog odnosa s korisnicima kao najvažnijeg dijela modernog rada u zaštiti djece. Supervizija omogućuje i primanje i davanje emocionalne podrške, bolje prepoznavanje i reguliranje emocija stručnjaka, a time i prevenciju sagorijevanja na poslu stručnjaka. Na primjer: „Prilika za proširenje znanja i kompetencija za rad s korisnicima, pogled iz različitih perspektiva (...) zaštita od sekundarne traumatizacije, iscrpljivanja i nošenja s osjećajem bespomoćnosti, zaštita mentalnog zdravlja pomagača.“ (K3).

U skladu s ciljevima supervizije, sudionice vide **učinkovitost supervizije** u postizanju tih ciljeva, kao i neke dimenzije direktnih koristi za same korisnike. Učinkovitost supervizije prema sudionicama ovisi o motivaciji stručnjaka-supervizanata da rade na sebi i unaprijede vještine rada, kao i o vještinama i specifičnom znanju supervizora u radu s djecom i obiteljima. Primjerice: „Mislim da je jako djelotvorna, a koliko će biti korisna ovisi o kompetencijama supervizora, u smislu vođenja grupe i u području zaštite djece važno je da supervizor ima neka specifična znanja i iskustvo u području. (...) Supervizija je efikasna kao prostor za

dobivanje vrlo praktičnih smjernica i vježbanja vještina, a onda i nekog šireg pogleda u obitelj i razumijevanje procesa i što mogu napraviti.” (K3). Vide kako supervizija može dovesti do prevencije smrtnih slučajeva djece u najtežim situacijama u socijalnoj skrbi, do boljeg odnosa i komunikacije te ustrajanja u radu s korisnicima. Za stručnjaka supervizija je učinkovita u donošenju novih znanja, a time i povećanjem jasnoće i strukture rada. Dovodi do toga da se stručnjak osjeća sigurnije u radu, a time i motiviranijim za sami rad.

U području čimbenika koji unaprjeđuju ili ometaju praksu supervizije, sudionice su ih opisale kroz pet tema - **izazovi iz vladinog sektora, izazovi iz drugih izvora, supervizijski procesi koji unaprjeđuju kognitivne kompetencije stručnjaka, supervizijski procesi koji unaprjeđuju emocionalnu regulaciju stručnjaka te grupni supervizijski procesi.**

Pod temom **izazova koji proizlaze iz državnog sektora**, a odnose se na čimbenike koji ometaju praksu i razvoj supervizije u području zaštite djece, sudionice su istaknule doživljaj nedostatka svijesti nadležnog ministarstva o važnosti supervizije u sprječavanju negativnih ishoda kod korisnika. Zbog toga ne postoji dostupno i kontinuirano financiranje supervizije u sustavu iz državnih sredstava. Primjerice: *„...Nitko ne dovodi u pitanje treba li supervizija, brojni projekti iz ESF imaju sredstva za superviziju, ali je nejasno definirano u terminima broja susreta i veličine grupa. (...) Situacija je i dalje ista, ministarstvo nije razvilo na koji način da supervizija postane integrirani dio.” (K4). Sudionice doživljavaju i nezainteresiranost donositelja odluka za potrebe stručnjaka, pa time i za razvoj timskog rada u organizacijama sustava, kao i dodatnu zanemarenost u pogledu supervizije u nekim dijelovima sustava (obrazovanje, zdravstvo). Primjerice: „Izazovi su po meni financijska sredstva i nema razvoja timskog rada i suradnje. Nema jačanja ni izgradnje tima ni rješavanja konfliktnih situacija nego se stvari rješavaju odlukom ravnatelja ili prešućivanjem.” (K5).*

Što se tiče **dodatnih otežavajućih čimbenika**, sudionice navode nedostatak svijesti o važnosti supervizije kod nekih stručnjaka i rukovodećih osoba u organizaciji koji donose odluke o superviziji. Istaknule su i nedostatak licenciranih supervizora, kao i njihov dodatni neplaćeni volonterski rad kako bi pokrili sve potrebe stručnjaka o kojima nadležna tijela ne brinu dovoljno. Primjerice: *„Ne može supervizija se temeljiti na UNICEF-u, volonterskom radu ili različitim nepovezanim projektima ESF-a. Moramo imati jasan organizacijski model kako će to ići. Model supervizije i smjernice smo razvili, sada ministarstvo treba preuzeti.” (K4). S obzirom na to da je financiranje supervizije za stručnjake trenutno uglavnom prisutno kroz projekte, navode da specifikacije projektnih prijedloga za fondove Europske Unije ne odgovaraju potrebama supervizije (npr. traže da supervizijska grupa ima 20 sudionika) i imaju zamornu administraciju, što dodatno otežava pružanje supervizije u sustavu. Poput: „Kao dio ESF-a, ljudi koji vode te projekte, ne razumiju i nisu za to krivi, nisu educirani što je supervizija pa se navodi da treba biti npr. 20 ljudi u supervizijskoj grupi. Jednostavno su nejasno navedeni uvjeti za javne natječaje za superviziju u okviru projekata u čijem središtu su djeca.” (K4); „Javna nabava je komplicirana, postoje online prijave, ako su sredstva iz EU, to je administracija koja je poprilično zamorna.” (K5).*

Kao jedan od **čimbenika koji unaprjeđuju praksu supervizije** je tema supervizijskih procesa koji unaprjeđuju kognitivne kompetencije stručnjaka. Sudionice su tako istaknule važnost specifičnih načina rada u superviziji poput pružanja različitih perspektiva i pogleda na određenog korisnika, konkretnih smjernica za rad i specifičnih vježbi za bolje razumijevanje korisnika. Procesi preispitivanja razina odgovornosti stručnjaka prema korisniku u skladu s humanističkim pogledom koji korisnike vidi kao pojedince sa snagama i potencijalima za rast i promjenu. *„Da mogu bolje razumjeti klijenta, (...), nekad mi bude propitivanje za neku intervenciju je li bila na mjestu ili se dvoumim oko intervencije pa dublje prođemo klijenta da vidimo je li ta intervencija za njega.“* (Q5).

Nadalje, tema **supervizijski procesi koji unaprjeđuju emocionalnu regulaciju** stručnjaka govori o važnosti emocionalnog rasterećenja i smanjenje osjećaja usamljenosti stručnjaka, posebno kod teških i visoko stresnih situacija u radu. Razgovor o temama brige o sebi i različitih načina suočavanja sa stresom također pogodno djeluje na stručnjake i potiče promjenu od osjećaja izgubljenosti do podizanja energije i prelaska u akciju oko problema s kojim se suočava.

Zadnja tema pod čimbenicima koji unaprjeđuju superviziju su **grupni supervizijski procesi**. Sudionice su istaknule važnost učenja od drugih članova grupe na njihovim primjerima i mogućnost razmjene materijala za rad s djecom i adolescentima. Dodatno su istaknule osjećaj pripadanja supervizijskoj grupi i primanje grupne podrške, posebno za početnike, kao važne procese koje potiču supervizijske ishode i praksu supervizije. Primjerice: *„Jačanje samopouzdanja, jasnijeg osjećaja kompetentnosti i uvijek bi mi značilo kad bi drugi ljudi podijelili svoje stvari jer bi mogla naučiti i za svoj primjer i bilo mi je poticajno.“* (Q2).

Sudionice su istaknule niz preporuka za jačanje supervizije stručnjaka, podijeljenih u tri teme - **uloga donositelja odluka, model razvoja stručnjaka i uloga stručnih organizacija**. U temi **uloge donositelja odluka**, sudionice su istaknule da stručnjaci trebaju razumno radno opterećenje, smislene radne zadatke, kompetentne suradnike s većim stupnjem neovisnosti i više poštovanja od strane javnosti, kako bi obavljali poslove u zaštiti djece na najkvalitetniji način. Sudionice predlažu državno financiranje redovite i dostupne supervizije unutar radnog vremena za sve stručnjake kao jedinog ravnopravnog modela osiguravanja supervizije u sustavu. Također navode važnost uspostavljanja modela kontinuiranog razvoja stručnjaka, prilagođenog potrebama korisnika.

U temi o **modelu razvoja stručnjaka** navodi se mogućnost specifičnog modela u kojem početnici u radu trebaju imati obveznu edukaciju o suvremenim modelima rada u zaštiti djece i metodu superviziju prve tri godine rada. Nakon toga, predlaže se da stručnjaci imaju financiranu mogućnost sudjelovanja na razvojno-integrativnoj superviziji, s uvjetom pohađanja barem jednog ciklusa (10-12 uzastopnih susreta) takve supervizije u 5 godina rada, bez obzira na to u koje dijelu sustava zaštite djece stručnjak radi.

Na kraju, sudionice su prepoznale i **važnost stručnih organizacija** u podizanju svijesti o superviziji u široj populaciji, poticanju vidljivosti i promicanju supervizije kao zasebne profesije, organiziranja dodatnih edukacija o superviziji, kao i poticanje na meta-supervizije i odgovorni rad supervizora.

Rezultati kvantitativnog istraživanja

U nastavku će biti prikazani rezultati kvantitativnog istraživanja provedenog online upitnikom na uzorku od 35 sudionica. Rezultati su podijeljeni na nekoliko dijelova: 1) sociodemografski podaci i uloga u superviziji, 2) karakteristike supervizijskih susreta, 3) teme i učinkovitost supervizije, 4) rezultati skale *the Leeds Alliance in Supervision*, (5) rezultati skale *the Supervisory Working Alliance Inventory* te (6) sažetak kvalitativnih odgovora sudionica.

6.1 Sociodemografski podaci i uloga u superviziji

Kako pokazuje tablica 2, sudionice istraživanja bile su većinom žene (n = 32, 91,4%), zaposlene na puno radno vrijeme (n = 31, 88,6%), sa završenom fakultetskom razinom obrazovanja (n = 30, 85,7%). Polovica sudionica su psihologinje, terapeutkinje, savjetovateljice (n = 17, 48,6%), socijalne radnice (n = 7, 20,0%), učiteljice/nastavnice (n = 8, 22,9%). Većina radi s djecom (n = 26, 74,3%), u području zaštite djece (n = 34, 97,2%), u sklopu multidisciplinarnih timova (n = 22, 66,7%). U cijelom uzorku se kao supervizorice izjašnjava oko polovice uzorka (n = 16, 45,7%), a samo jedna osoba trenutno ne prima superviziju, iako izražava želju za supervizijom.

Tablica 2. Sudionice kvantitativnog istraživanja putem online upitnika (N = 35)

	n (%)
Dob	
25 – 34	8 (22,9)
35 – 44	9 (25,7)
45 – 54	7 (20,0)
55 - 64	11 (31,4)
Rod	
Ženski	32 (91,4)
Muški	3 (8,6)
Obrazovanje	
Fakultetsko obrazovanje bez diplome	1 (2,9)
Završen diplomski studij	30 (85,7)
Doktorat	4 (11,4)
Oblik rada	
Puno radno vrijeme	31 (88,6)
Pola radnog vremena	3 (8,6)
Drugo (samozaposlenje)	1 (2,9)
Područje rada	
Socijalni rad	15 (42,9)
Obrazovanje	9 (25,7)
Zdravstvo	4 (11,4)
NVO / udruge	6 (17,1)
Drugo	1 (2,9)
Radna uloga	
Psiholog / psihoterapeut / savjetovatelj	17 (48,6)
Socijalni radnik	7 (20,0)
Učitelj / nastavnik	8 (22,9)
Drugo	3 (8,6)
Rad s djecom	
Da	26 (74,3)
Ne	6 (17,1)
Rad u području zaštite djece	
Da	33 (94,3)
Ne	1 (2,9)
Rad u multidisciplinarnom timu	
Da	22 (62,9)
Ne	10 (28,6)

2) Karakteristike supervizijskih susreta

U tablici 3 prikazane su karakteristike supervizije koju pružaju i primaju sudionice istraživanja. Najviše sudionica je u proteklih šest mjeseci imalo pet do šest supervizijskih susreta ($n = 15$, 42,9%), To ukazuje na mjesečnu razinu supervizijskih susreta kao najčešći prakticirani tempo susreta na ovom uzorku, a ujedno i najčešće preferirani oblik ($n = 25$, 71,4% sudionica kažu da žele imati superviziju jednom mjesečno). Za sve sudionice susreti su organizirani uživo, uglavnom grupno ($n = 32$, 91,4%), s trajanjem između dva do tri sata ($n = 20$, 57,1%), a tijekom susreta uglavnom razgovaraju o jednoj do dvije obitelji ($n = 24$, 68,6%). Ponavljamo kako se ovdje ne radi o uzorku koji je moguće generalizirati na cijelo područje zaštite djece te služi tek kao ilustracija načina organiziranja supervizije u sustavu zaštite djece.

6.2 Karakteristike supervizijskih susreta

U tablici 3 prikazane su karakteristike supervizije koju pružaju i primaju sudionice istraživanja. Najviše sudionica je u proteklih šest mjeseci imalo pet do šest supervizijskih susreta ($n = 15$, 42,9%). To ukazuje na mjesečnu razinu supervizijskih susreta kao najčešći prakticirani tempo susreta na ovom uzorku, a ujedno i najčešće preferirani oblik ($n = 25$, 71,4% sudionica kažu da žele imati superviziju jednom mjesečno). Za sve sudionice susreti su organizirani uživo, uglavnom grupno ($n = 32$, 91,4%), s trajanjem između dva do tri sata ($n = 20$, 57,1%), a tijekom susreta uglavnom razgovaraju o jednoj do dvije obitelji ($n = 24$, 68,6%). Ponavljamo kako se ovdje ne radi o uzorku koji je moguće generalizirati na cijelo područje zaštite djece te služi tek kao ilustracija načina organiziranja supervizije u sustavu zaštite djece.

Tablica 3. Karakteristike supervizije

	n (%)
Primanje supervizije	
Da	34 (97,1)
Ne	1 (2,9)
Pružanje supervizije	
Da	16 (45,7)
Ne	19 (54,3)
Broj supervizijskih susreta	
0	6 (17,1)
1-2	2 (5,7)
3-4	5 (14,3)
5-6	15 (42,9)
7-8	2 (5,7)
9-10	2 (5,7)
11 i više	2 (5,7)
Broj prorađenih slučajeva	
1-2	24 (68,6)
3-5	8 (22,9)
6-10	2 (5,7)
Model supervizije	
Jedan na jedan susreti, koji uključuju samo mene i supervizora	1 (2,9)
Grupni susreti koji uključuju nekoliko pomagača ili tim, a svi rade s istim obiteljima	1 (2,9)
Grupni susreti koji uključuju mene i nekoliko različitih pomagača, a nije nužno da rade s istim obiteljima	32 (91,4)
Drugo (supervizor i dva supervizanta)	1 (2,9)
Dužina susreta	
Do 1 h	2 (5,7)
1 – 3 h	5 (14,3)
2 – 3 h	20 (57,1)
3 i više sati	8 (22,9)
Format supervizije	
Uživo	35 (100,0)

Teme i učinkovitost supervizije

6.3

Nadalje, sudionice su iskazale različita iskustva vezana za područja i načine rada u superviziji, kroz odgovore na pitanja skale *the Helpful Aspects of Supervision Questionnaire* (Wheeler i Barkham, 2014). Tako su sudionice najčešće odabrale analizu i refleksiju kao načine rada u superviziji (n = 28, 80,0%), zatim emocionalnu podršku (n = 27, 77,1%) i teme vezane za djecu (n = 25, 71,4%), a rjeđe su birali teme radnih zadataka (n = 14, 40,0%), plana intervencija (n = 11, 31,4%) i vremenskih okvira rada (n = 5, 14,3%).

Kada su upitane o vlastitoj procjeni koliko supervizija koju dobivaju ili daju pomaže oko istih područja u superviziji, sudionice su najčešće izražavale da supervizija koju dobivaju ili daju često ili uvijek pomaže u područjima donošenja odluka (n = 32, 91,4%), promišljanja o rizicima i potrebama korisnika (n = 32, 91,4%), načina pomoći djeci (n = 31, 88,6%), načina pomoći odraslima (n = 31, 88,6%), osiguravanja kvalitete usluge (n = 28, 80,0%), analiziranja i reflektiranja na korisnike (n = 34, 97,1%), pružanja emocionalne podrške (n = 32, 91,4%) te razvijanja plana intervencija za djecu (n = 21, 60,0%).

Što se tiče tema koje su imale na svom posljednjem supervizijskom susretu, sudionice su se razlikovale u svom iskustvu. Oko trećine sudionica se u većoj mjeri složilo da su na supervizijskom susretu razgovarale o ishodima koje pokušavaju postići za obitelji s kojima rade (n = 12, 34,3%), o temama u kojima roditelji žele pomoć (n = 11, 31,4%), o temama u kojima djeca žele pomoć (n = 11, 31,4%), o rizicima i potrebama djece (n = 12, 34,3%), o odraslima u obiteljima (n = 12, 34,3%), o načinima pomoći obiteljima da postignu željene rezultate (n = 9, 25,7%), dok se više sudionica složilo da su razgovarali o pridržavanju politikama i procedurama u radu (n = 17, 48,6%), a najviše sudionica je iskazalo da su razgovarale o temama koje su bile važne supervizantu (n = 25, 71,4%). Sudionice su procijenili da im je njihov supervizijski susret bio koristan u kontekstu rada s djecom i obiteljima (n = 25, 78,1%).

Rezultati skale the Leeds Alliance in Supervision

6.4

Skala *the Leeds Alliance in Supervision* standardizirana je mjera Likertovog tipa (Wainwright, 2010) koja se sastoji od tri subskale i dva otvorena pitanja, a mjeri značajke supervizijskog odnosa. Sudionice su zamoljene da razmisle o svom posljednjem supervizijskom susretu, da procijene koliko je rasprava na susretu bila usmjerena na teme na koje se supervizant htio usmjeriti, koliko su se supervizant i supervizor međusobno razumjeli te koliko je supervizijski susret bio koristan za supervizanta. Za svaku česticu, sudionice su davale odgovor na skali od 1 (zasigurno ne) do 10 (zasigurno da). U tablici 4 prikazani su rezultati sudionica po subskalama. Nisu pronađene razlike između supervizora i supervizanata u ovim subskalama.

Tablica 4. Rezultati na skali the Leeds Alliance in Supervision

The Leeds Alliance in Supervision	N	Min	Max	M	SD
Usmjeravanje na teme supervizanta	32	4	10	8,69	1,655
Razumijevanje supervizant-supervizor	32	3	10	8,97	1,675
Korisnost supervizije za supervizanta	32	2	10	8,78	1,736

Putem otvorenih pitanja, sudionice su imenovala niz supervizijskih procesa koji su im bili od pomoći. Na primjer:

- *Podržavajuće ponašanje supervizorice i ostatka grupe prema kolegici koja je bila u fokusu. Pomoglo mi je da se i ja osjetim osnaženo i podržano, pojačalo je osjećaj pripadnosti grupi ljudi koja se profesionalno nosi sa sličnim izazovima. (S7)*
- *Analiza rada s korisnicima, razgovor o osobnim procesima, komentari od supervizora, ali i od ostalih članova tima. (S29)*
- *Da moja očekivanja nisu uvijek ostvariva i da treba iznimno puno strpljenja u poticanju učenika na rad. (S6)*
- *Podrška koju je pomagač dobio od grupe; mogućnost iskazivanja vlastitih emocija; odlučnost grupe da se aktivnije posvete reviziji protokola postupanja u slučajevima nasilja, posebice dijela o tome kako pomoći samom pomagaču kojeg je dijete ozlijedilo. (S20)*
- *Supervizija mi je od velike pomoći, jer smo na okupu stručnjaci iz različitih Centara te razmjenjujemo iskustva, pružamo podršku te dobivamo nove ideje za naše slučajeve kada dođemo "do zida". (S4)*
- *Usmjerenje u temi s kojom prvi put radim te direktna smjernica što moram provjeriti s roditeljima kako bi mogla nastaviti raditi s njima. (S9)*

Nijedna sudionica nije navela da neki aspekt supervizijskog susreta nije bio koristan.

6.5 Rezultati skale the Supervisory Working Alliance Inventory

The Supervisory Working Alliance Inventory (SWAI) također predstavlja standardizirani instrument, koji se koristi za mjerenje aspekata supervizijskog odnosa te za mjerenje usmjerenosti na supervizanta unutar supervizijskih rasprava. Sastoji se od 19 čestica, pri čemu prosjek odgovora na prvih 12 čestica čini ukupni rezultat za subskalu Odnos, a prosjek preostalih sedam čestica čini ukupni rezultat za subskalu Usmjerenost na supervizanta. Raspon odgovora na čestice je od 1 do 7. Viši rezultati ukazuju na učinkovitiji supervizijski odnos te veći stupanj usmjerenosti na supervizanta. Normativni rezultati iz izvorne studije SWAI-a su 5,44 za Odnos i 5,85 za Usmjerenost na supervizanta (Efstation i sur., 1990), dok su u ovom istraživanju u ovoj studiji bili su nešto viši za subskalu Odnos, a nešto niži za subskalu Usmjerenost na supervizanta (tablica 5). Nisu pronađene razlike između supervizora i supervizanata u ovim subskalama.

Tablica 5. Rezultati na skali The Supervisory Working Alliance Inventory (SWAI)

The Supervisory Working Alliance Inventory (SWAI)	N	Min	Max	M	SD
Odnos	31	3,42	7,0	6,02	0,822
Usmjerenost na supervizanta	31	3,0	7,0	5,68	0,931

Sažetak kvalitativnih odgovora sudionica

6.6

Na kraju ankete, sudionice su mogle dati odgovor na nekoliko otvorenih pitanja vezanih za njihovo iskustvo supervizije, iz pozicije supervizanta ili supervizora. Ovdje su sažeti odgovori sudionica po četiri područja: (1) razlika koju supervizija čini za stručnjake i korisnike, (2) najkorisniji aspekti supervizije, (3) aspekti supervizije koje žele mijenjati, te (4) preporuke za unaprjeđenje supervizije u području zaštite djece.

1. Razlika koju supervizija čini za stručnjake i korisnike u području zaštite djece

Sudionice su izrazile da supervizija osnažuje supervizanta za rad s korisnicima, djecom i obiteljima, kroz niz procesa. Tako ističu bolju kvalitetu rada s korisnicima kao posljedicu supervizije, kroz širenje perspektiva u radu, usmjerenost na načine pomoći djeci, dobivanje konkretnih smjernica za uspostavljanje suradnog odnosa s korisnicima i smjernica za daljnji rad, unaprjeđenje specifičnih znanja i vještina vezanih za rad s korisnicima, usmjerenost na motiviranje korisnika na promjenu, razjašnjavanje razina odgovornosti stručnjaka u radu s pojedinim korisnikom, kao i specifičnih uloga koje stručnjak može imati u paralelnom radu i s djecom i s roditeljima. Naglašavaju važnost razvoja samosvijesti kod stručnjaka zbog supervizije, kroz istraživanje misli, osjećaja i ponašanja samog stručnjaka, emocionalno rasterećenje i normalizaciju emocija, kao i kroz poticanje različitih načina nošenja sa stresom i nekontrolabilnim aspektima rada u zaštiti djece. Uz rad usmjeren na same korisnike, sudionice vide da supervizija može činiti razliku i u temama vezanim za sami sadržaj i okolnosti posla, poput pružanja dijelova kriznih intervencija u slučaju doživljenih traumatskih događaja na poslu, prorade ranijih teških iskustava s posla koji stoje na putu trenutnom radu, ali i rada na organizacijskoj klimi kada je to tema koju supervizanti donose kao izvor stresa u svom poslu. U riječima jedne sudionice istraživanja: „*Gotovo uvijek iz supervizorskog susreta kao grupa nešto "ponesemo" sa sobom. Ono što bih istaknula da svatko tko iznese svoj problem na kraju dobije podršku, razumijevanje te mogućnost rješenja/suočavanja s određenom poteškoćom.*“ (S2).

2. Najkorisniji aspekti supervizije

U ovom pitanju sudionice su dale mnoštvo odgovora vezanih za vlastite dobitke od supervizije, kao i dobitke za njihove korisnike. Sažeto, sudionice su izrazile da su im posebno važni aspekti supervizije razumijevanje, podrška i osnaživanje za rad koje dobivaju od samih supervizora, ali i supervizijske grupe. Istaknule su analizu i refleksiju kao korisne načine rada u superviziji, dobivanje specifičnih alata za rad s korisnicima, kroz širenje stručnih znanja i pristupa radu te povećan osjećaj samoefikasnosti i sigurnosti u radu. Također su naglasile emocionalno

rasterećenje i smanjenje profesionalnog stresa kao posebno korisne aspekte supervizije koje preveniraju sagorijevanje na poslu i omogućuju kvalitetniji rad s korisnicima. Kako oslikava citat jedne od sudionica: „*Emocionalna dobrobit koja se prenosi u odnosu s klijentom, ako smo mi emocionalno dobro, lakše ćemo pomoći drugome da bude emocionalno dobro i da ga osnažimo (...) prelazak iz pozicije bespomoćnosti u poziciju moći (kao stručnjaka), ventiliranje, rast u profesionalnoj i osobnoj odgovornosti, širenje stručnih znanja i pristupa.*“ (S10).

3. Aspekti supervizije koje žele mijenjati

Najčešće navedeni odgovor sudionica na ovo pitanje odnosi se na organizacijske aspekte supervizije. Sudionice imaju potrebu da supervizija bude kontinuirano organizirana unutar sustava i redovita, u radnom vremenu, strukturirana i s dovoljno vremena za prorađivanje supervizijskih tema. Primjerice: „*Da bude osigurana iz sustava i redovita a ne da stručnjaci sami trebaju razmišljati o potrebi za supervizijom i plaćati ju.*“ (S15); „*Redovitost i dostupnost svim stručnim radnicima.*“ (S17).

4. Preporuke za unaprjeđenje supervizije u području zaštite djece.

Sukladno odgovorima na treće pitanje, sudionice su i u svojim preporukama naglasile značaj osiguravanja kontinuiranih i redovitih supervizijskih susreta, plaćenih od nadležnih ministarstava. Uz to su navele potrebu za dodatnim radom na prepoznavanju važnosti supervizije u sustavu zaštite djece, posebno u ministarstvima i kod rukovoditelja institucija u sustavu zaštite djece. Prema riječima sudionica: „*Osiguravanje stalnih i redovitih supervizijskih susreta - prepoznavanje važnosti supervizije od strane sustava ne samo deklarativno nego uvođenjem u svaku organizaciju, bilo da svaka organizacija ima svojeg supervizora, bilo da su osigurana financijska sredstva da svaki zaposlenik koji ima potrebu može odlaziti svojem vanjskom supervizoru.*“ (S24); „*Prepoznatost supervizije od strane Ministarstva kao sastavnim dijelom rada, jednaka dostupnost supervizije, kontinuirani rad.*“ (S19).

Q-metoda i follow-up intervjui

Analizu rezultata Q-metode proveo je glavni istraživač zajednički za sve sudionike iz sedam zemalja. U nastavku će biti prikazani skraćeni nalazi zajedničke analize, s napomenom za rezultate hrvatskih sudionica.

Ukupno je sudjelovalo 37 sudionika iz sedam zemalja članica projekta. Kao što je navedeno, svakom je sudioniku ponuđen popis od 37 tvrdnji s ciljem razvrstavanja po stupnju slaganja s pojedinom tvrdnjom u unaprijed definiranu mrežu. Tvrdnje su preuzete iz ranijeg istraživanja supervizije u Ujedinjenom Kraljevstvu (Pitt, 2021), a odnose se na razna područja povezana sa supervizijom, uključujući koristi supervizije za supervizanta, djecu i obitelji, načine na koje supervizija potiče kvalitetan rad te potencijalna ograničenja supervizije. Rezultat svakog pojedinog sudionika predstavlja ispunjena mreža tvrdnji. Nakon završetka razvrstavanja tvrdnji, sudionicima je također postavljeno šest dodatnih pitanja vezanih za njihovo iskustvo u superviziji, ciljevima i učinkovitosti supervizije, najčešćima temama i učinkovitim supervizijskim procesima.

Provedena je faktorska analiza nad svim ispunjenim mrežama tvrdnji koja je rezultirala s tri faktora. Dobivena tri faktora odnose se na **Usmjeravanje supervizanata na unaprjeđenje rada s korisnicima** (faktor A), **Pomaganje supervizantima u regulaciji emocija u radu s korisnicima** (faktor B) te **Pomaganje supervizantima da bolje razumiju korisnike** (faktor C).

Faktor **Usmjeravanje supervizanata na unaprjeđenje rada s korisnicima** odnosi se na odgovore sudionica koje superviziju smatraju prostorom za *analiziranje* konkretnih aspekata rada s korisnicima, o tome što se u praksi pokazalo kao dobre metode rada i zbog čega, kao i o tome što bi se moglo napraviti drugačije u radu s korisnicima. U ovoj koncepciji supervizije, sudionice su dale važnost analizi kognitivnih aspekata rada te razmatranju etičkih pitanja i dilema u superviziji, a naglašeni su i aspekti učenja u superviziji te utjecaja supervizije na donošenje odluka kod supervizanata. Ilustracija takvog odgovora glasi: „*Supervizija je mjesto za preispitivanje vlastitog rada, pronalazak rješenja i za emocionalnu podršku. Daje mogućnost da pogledamo situaciju iz drugog kuta i nađemo jasnoću u radu.*“ (Q1). To je ujedno i jedini faktor na kojem su odgovori hrvatskih sudionica značajno povezani s faktorom.

Faktor **Pomaganje supervizantima u regulaciji emocija u radu s korisnicima** odnosi se na odgovore sudionica koje smatraju da je supervizija ponajviše prostor za emocionalnu podršku supervizantima. Faktor **Pomaganje supervizantima da bolje razumiju korisnike** odnosi se na koncepciju supervizije kao prostora za bolje razumijevanje samih korisnika. Na ta dva faktora nije bilo značajnih povezanosti s odgovorima hrvatskih sudionica.

Sažeto, u istraživanju o superviziji stručnjaka u zaštiti djece u Hrvatskoj sudjelovalo je ukupno 45 sudionika, uglavnom žena, iz pomažućih zanimanja, koje sudjeluju u superviziji u sustavu zaštite djece kao supervizantice ili supervizorice. Važnost supervizije u ovom sustavu direktno je vezana uz karakteristike samog posla koje su sudionice opisale zahtjevnim i iscrpljujućim, s često složenim situacijama i korisnicima s višestrukim problemima. Stoga vide mnogostruke ciljeve supervizije stručnjaka u području zaštite djece, s konačnim ciljem poboljšanja kvalitete rada i pružanja bolje pomoći i podrške djeci i obiteljima. Istaknuti su čimbenici koji otežavaju supervizijsku praksu, s najvećim naglaskom na nedovoljnu dostupnost i nedostatak financiranja supervizije od nadležnog ministarstva. Također su prikazani i supervizijski procesi koji unaprjeđuju kompetencije stručnjaka i potiču njegov osobni i profesionalni rast. Sudionice su iskazale visoke razine zadovoljstva dobivenom supervizijom i doživljavaju superviziju korisnom i učinkovitom. Predložile su niz preporuka za unaprjeđenje supervizije stručnjaka u području zaštite djece koje će biti prikazane u nastavku.

Što nam govore rezultati istraživanja?

Supervizija kao neophodni dio rada stručnjaka u zaštiti djece

8.1

Supervizija stručnjaka u području zaštite djece u Hrvatskoj neophodna je usluga koja osnažuje stručnjake za rad s djecom i obiteljima. U posljednjih 20 godina podignuta je svijest o važnosti i potrebi supervizije stručnjaka, no supervizija i dalje nije dovoljno zastupljena u sustavu zaštite djece. Supervizija se najčešće odvija mjesečno, kroz grupni rad, a postoje različite vrste supervizije koje se odvijaju sa stručnjacima (metodska, razvojno-integrativna, timska supervizija).

Glavni ishod supervizije stručnjaka u zaštiti djece je bolja kvaliteta rada s korisnicima koji se postiže kroz niz supervizijskih procesa. Tako je istaknuta važnost specifičnih načina rada u superviziji poput pružanja različitih perspektiva na rad s korisnicima te konkretnih smjernica za rad i uspostavljanje suradnog odnosa s korisnicima, usmjerenost na motiviranje korisnika na promjenu, korištenje specifičnih vježbi za bolje razumijevanje korisnika te promišljanje o razinama odgovornosti stručnjaka prema korisniku u skladu s humanističkim principima rada. Osim toga, važni su procesi usmjereni na pružanje podrške stručnjaku, regulaciju emocija, emocionalno rasterećenje, posebno u radu s traumatiziranim korisnicima, i smanjenje osjećaja usamljenosti stručnjaka, kao i razgovori o temama brige o sebi i različitih načina suočavanja sa stresom u poslu, s ciljem prevencije sagorijevanja na poslu i zaštite mentalnog zdravlja stručnjaka.

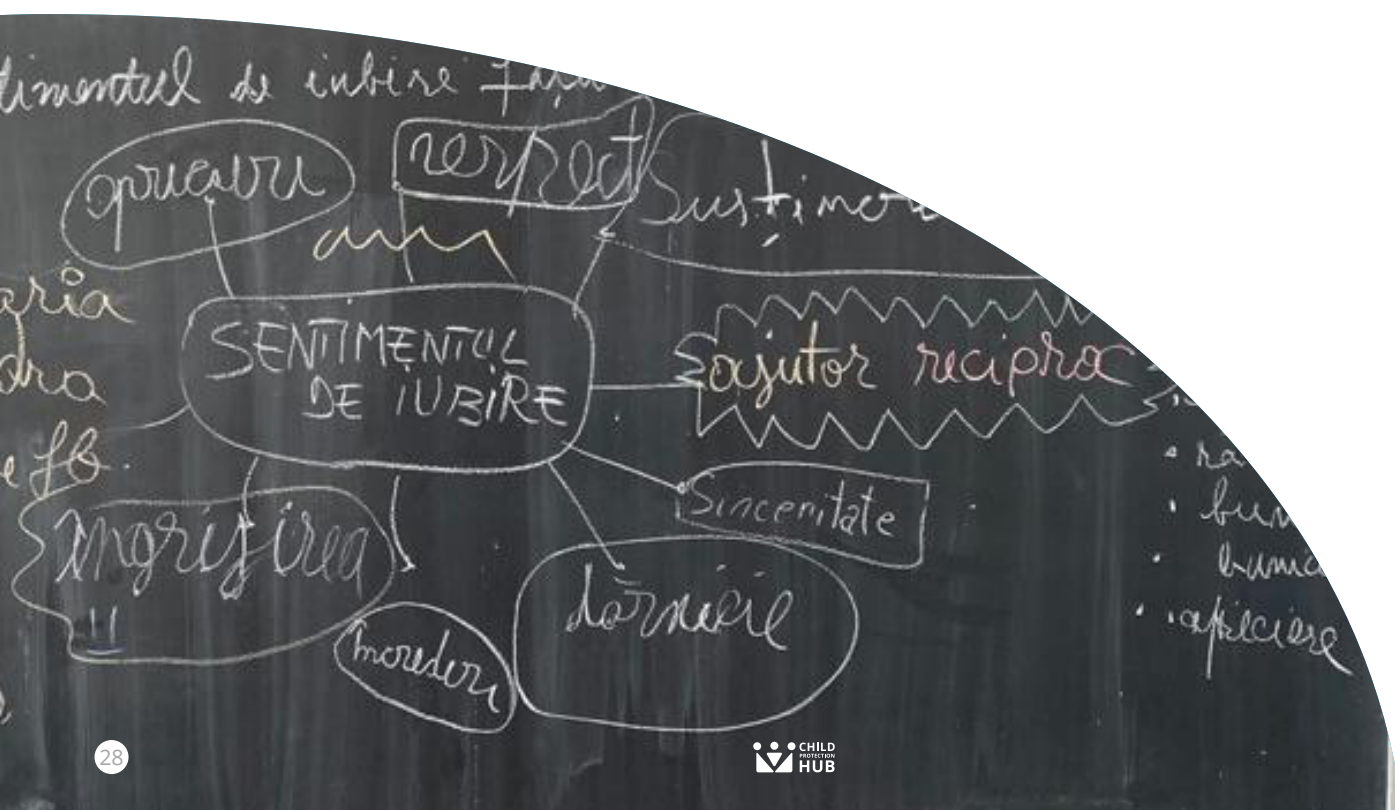
Stručnjaci vide superviziju korisnom i učinkovitom, posebno za prevenciju negativnih ishoda kod djece, uspostavu boljeg odnosa i komunikacije s korisnicima te ustrajanja u radu s korisnicima. Supervizija je za njih učinkovita u donošenju novih znanja, a time i povećanju jasnoće i strukture rada stručnjaka. To dovodi do povećanja sigurnosti u radu i radne motivacije, a posljedično i do veće kvalitete rada s korisnicima.

Izazovi provođenja supervizije sa stručnjacima u području zaštite djece

8.2

Zahvaljujući nizu stručnjaka, sveučilišnih profesora i praktičara supervizija u sustavu zaštite djece u Hrvatskoj razvijena je usluga za pomoć stručnjacima, u skladu s najmodernijim konceptualizacijama supervizije i rada s djecom i

obiteljima. Glavni izazov u provođenju supervizije odnosi se na ne postojanje dostupnog i kontinuiranog financiranja supervizije. Čini se da ne postoji razumijevanje donositelja odluka o važnosti supervizije u sprječavanju negativnih ishoda kod korisnika te supervizije kao izvora dodatne podrške za stručnjake koji rade u ovom osjetljivom području. Projektno financiranje s kratkoročnim aktivnostima supervizije koje se osigurava kroz nevladin sektor nije dovoljno kako bi podržalo niti većinu stručnjaka u području zaštite djece, a dodatno je otežano financiranje iz EU fondova čije specifikacije projektnih prijedloga ne odgovaraju smjernicama za provedbu supervizije. Uz temu financiranja supervizije, izazovi se očituju i u nedostatku svijesti o važnosti supervizije kod nekih stručnjaka i rukovodećih osoba koji donose odluke o superviziji u organizacijama te manjak licenciranih supervizora.

Prijedlozi za unaprjeđenje supervizije stručnjaka u području zaštite djece

Prijedlozi za unaprjeđenje supervizije stručnjaka u području zaštite djece proizlaze iz rezultata ovog istraživanja, kao i dosadašnje bogate literature u području istraživanja i razvoja supervizije u zaštiti djece u Hrvatskoj, posebice dva priručnika Ureda UNICEF-a za Hrvatsku u suradnji s Društvom za psihološku pomoć: Sigurnost i dobrobit djeteta: Strukturirani pristup zaštiti djece u sustavu socijalne skrbi (Marina Ajduković i Branka Sladović Franz, 2021) te Smjernice za unaprjeđenje međuresorne suradnje u zaštiti dobrobiti djece (Marina Ajduković, 2021).

Osiguravanje kontinuiranih i redovitih supervizijskih susreta, financiranih iz državnog proračuna.

9.1

Supervizija kao ključna usluga za održavanje i unaprjeđenje kvalitete rada s korisnicima u području zaštite djece treba biti financirana iz državnog proračuna. Predvidljivim i dostupnim financiranjem moguće je osigurati kontinuitet i redovitost supervizije, kao i dostupnost svim stručnjacima u području zaštite djece koji iskazuju potrebu za supervizijom. Tako se povećava mogućnost prevencije negativnih ishoda kod djece i obitelji, osnaživanja stručnjaka u području i razvoja boljeg sustava zaštite djece.

Dodatni rad na prepoznavanju važnosti supervizije stručnjaka u sustavu zaštite djece.

9.2

Potrebno je ulaganje daljnjih napora od svih dionika sustava zaštite djece oko podizanja svijesti o važnosti supervizije stručnjaka u sustavu zaštite djece, posebice kod donositelja odluka na razini države. Kroz stručne organizacije i

usklađeni rad s nadležnim ministarstvima, potrebno je snažnije promovirati superviziju u različitim dijelovima sustava zaštite djece – sustavu socijalne skrbi i nevladinim organizacijama, a posebice u područjima obrazovanja i zdravstvene skrbi za djecu. Uz to, u suradnji s ključnim dionicima, potrebno je educirati i poticati na pojednostavljivanje i usklađivanje specifikacija projektnih prijedloga EU fondova i drugih potencijalnih izvora financiranja supervizije sa znanstveno dokazanim standardima rada u superviziji.

9.3 Uspostavljanje modela razvoja stručnjaka koji rade u području zaštite djece.

S obzirom na zahtjevnost rada u području zaštite djece, preporuke istraživanja izlaze izvan samog okvira provođenja supervizije. Preporučuje se razviti model razvoja stručnjaka u području zaštite djece. Važno je da model sadrži obveznu edukaciju o suvremenim modelima rada u zaštiti djece i metodu superviziju na početku rada stručnjaka u području. Nakon toga, stručnjaci bi trebali imati financiranu mogućnost sudjelovanja na razvojno-integrativnoj superviziji bez obzira na to u kojem dijelu sustava zaštite djece rade.

9.4 Poticanje stručnog dijaloga i suradnje između stručnjaka i donositelja odluka u sustavu zaštite djece.

Supervizija nije zamjena za ulaganja u razvoj i uvjete rada u području zaštite djece, posebno kada su njezina organizacija i financiranje prepušteni stručnjacima. Važno je poticati stručni dijalog i suradnju između stručnjaka i donositelja odluka na razini države, kako u području uspostave i financiranja kontinuirane supervizije, tako i u području poboljšanja radnih uvjeta stručnjaka, razvoja timskog rada u organizacijama sustava, osiguravanja dodatnih edukacija iz suvremenih tema zaštite djece, kao i pozitivne promocije rada stručnjaka u zaštiti djece.

Literatura

- Ajduković, M. (ur.) (2021). Smjernice za unapređenje međuresorne suradnje u zaštiti dobrobiti djece: Kako postići „novi pogled” na „staru temu” suradnje?. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku i Društvo za psihološku pomoć.
- Ajduković, M. (2020). Razvoj modela methodske supervizije u području skrbi za djecu. Ljetopis socijalnog rada, 27(3), 381-414.
- Ajduković, M. (ur.) (2015). Pomoć roditeljima u zaštiti dobrobit djece. Priručnik za socijalne radnike, druge stručnjake i suradnike centra za socijalnu skrb. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć i Ured UNICEF-a za Hrvatsku.
- Ajduković, M. i Cajvert, L. (ur.). (2004). Supervizija u psihosocijalnom radu. Zagreb: Društvo za psihološku pomoć.
- Ajduković, M. i Kožljan, P. (2021). Iskustva provedbe methodske supervizije u programu „Sustavna podrška obiteljima s djecom: prepoznavanje i smanjivanje rizika za dobrobit djece”. U: M. Ajduković i B. Sladović Franz (Ur.), Sigurnost i dobrobit djeteta. Strukturirani pristup zaštiti djece u socijalnoj skrbi (str. 209-216). UNICEF Hrvatska, Društvo za psihološku pomoć.
- Ajduković, M. i Radočaj, T. (ur.) (2008). Pravo djeteta na život u obitelji: Stručna pomoć obiteljima s djecom i nadzor nad izvršavanjem roditeljske skrbi kao proces podrške za uspješno roditeljstvo. Zagreb: UNICEF.
- Ajduković, M. i Sladović Franz, B. (ur.) (2021). Sigurnost i dobrobit djeteta: Strukturirani pristup zaštiti djece u sustavu socijalne skrbi. Zagreb: Ured UNICEF-a za Hrvatsku i Društvo za psihološku pomoć.
- Beddoe, L. i Wilkins, D. (2019). Does the consensus about the value of supervision in social work stifle research and innovation?. Aotearoa New Zealand Social Work, 31(3), 1-6.
- Bostock, L., Patrizo, L., Godfrey, T. i Forrester, D. (2019). What is the impact of supervision on direct practice with families?. Children and Youth Services Review, 105, 104428.
- Chiller, P. i Crisp, B. R. (2012). Professional supervision: A workforce retention strategy for social work?. Australian Social Work, 65(2), 232-242.
- Efstation, J. F., Patton, M. J. i Kardash, C. M. (1990). Measuring the working alliance in counselor supervision. Journal of Counseling Psychology, 37(3), 322-329.
- Laming, H. (2009). The Protection of Children in England: A Progress Report. The Stationery Office, London.

- Ministarstvo socijalne politike i mladih (2014). Nacionalna strategija za prava djece u Republici Hrvatskoj za razdoblje od 2014. do 2020. godine. <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/ZPPI/Strategije%20-%20OGP/socijalna%20politika/NACIONALNA%20STRATEGIJA%20ZA%20PRAVA%20DJECE%20U%20RHZA%20RAZDOBLJE%20OD%202014.%20DO%202020.%20GODINE%5B1%5D.pdf>
- Mor Barak, M.E., Travis, D.J., Pyun, H., i Xie, B. (2009) The impact of supervision on worker outcomes: A meta-analysis. *Social Service Review*, 83(1), 3-32.
- Patton, M. J. (1992). The Supervisory Working Alliance Inventory: A Validity Study.
- Polkinghorne, M. i Arnold, A. (2014). A six step guide to using recursive abstraction applied to the qualitative analysis of interview data. Bournemouth University.
- Renner, L. M., Porter, R. L. i Preister, S. (2009). Improving the retention of child welfare workers by strengthening skills and increasing support for supervisors. *Child Welfare*, 88(5), 109-127.
- Robertson, A. i Sibley, C. G. (2018). Research sampling: a pragmatic approach. *Advanced Research Methods for Applied Psychology*, 15-36.
- Sladović Franz, B. (2011). Značajke procesa odlučivanja u socijalnoj skrbi za djecu. *Ljetopis socijalnog rada*, 18(3), 439-467.
- Sladović Franz, B. (2015). Individualno planiranje u socijalnom radu s djecom. U: K. Urbanc (ur.), *Individualno planiranje u socijalnom radu*. Zagreb: Biblioteka socijalnog rada
- Suri, H. (2011). Purposeful sampling in qualitative research synthesis. *Qualitative Research Journal*, 11(2), 63-75.
- Wainwright, N. A. (2010). The development of the Leeds Alliance in Supervision Scale (LASS): A brief sessional measure of the supervisory alliance. University of Leeds.
- Wheeler, S. i Barkham, M. (2014). A core evaluation battery for supervision. In: C. E. Watkins Jr. i D. L. Milne (Ur.), *The Wiley international handbook of clinical supervision* (str. 365-385). John Wiley & Sons.
- Wilkins, D., Lynch, A. i Antonopoulou, V. (2018). A golden thread? The relationship between supervision, practice, and family engagement in child and family social work. *Child & Family Social Work*, 23(3), 494-503.

Prilozi

Prilog 1. Prikaz rezultata kvalitativne analize podataka

Područja	Teme	Sažeci odgovora
1. Prikaz supervizije za stručnjake u području zaštite djece 4, 08	1.1. Karakteristike rada u sustavu zaštite djece	• Složene situacije • Vrlo zahtjevan i iscrpljujući posao • U dijelu sustava socijalne skrbi sukobljena uloga stručnjaka (funkcija kontrole naspram funkcije podrške i razvoja) • Specifične potrebe stručnjaka ovisno o godinama radnog iskustva • Osjećaj bespomoćnosti i nedostatka institucionalne podrške, posebno u malim lokalnim zajednicama • Dodatni stresori izloženosti interesu medija i javnosti u složenim situacijama
	1.2. Obilježja supervizije u Hrvatskoj	• Podignuta svijest o važnosti i potrebi supervizije stručnjaka u sustavu zaštite djece • Različite vrste supervizije (metodska, razvojno-integrativna, timska supervizija), uglavnom grupne • U sustavu zaštite djece nema dovoljno supervizije, a neki dijelovi sustava su posebno zanemareni iako im je potreban (obrazovanje, zdravstvo) • Nevladine organizacije u području zaštite djece imaju najredovitiju superviziju • Supervizija za cijeli sustav se uglavnom financira kroz projekte nevladinih organizacija

Područja	Teme	Sažeci odgovora
2. Stavovi, iskustva i doživljaj supervizije	Povijest supervizije	• Prva stručna knjiga o superviziji u sedamdesetim godinama prošlog stoljeća • Tijekom rata u 90-ima nastaju prve supervizijske grupe za stručnjake koji rade s prognanicima i izbjeglicama • Prva edukacija iz supervizije 2001. godine, za supervizore i meta-supervizore psihosocijalnog rada • 2006. g. osnovan poslijediplomski specijalistički studij supervizije; trenutno 5. generacija studenata • Osnovana Hrvatska udruga za superviziju i organizacijski razvoj koja danas ima 130 članova, licenciranih supervizora te je članica krovne europske organizacije udruga supervizije • UNICEF i Studijski centar socijalnog rada Pravnog fakulteta u Zagrebu u posljednjih šest godina napravili su novi model rada u zaštiti djece unutar područja socijalne skrbi • U sklopu tog modela, nakon posebne edukacije, stručnjaci dobivaju metodu superviziju kako bi održali znanja, dobili podršku i držali dijete u središtu intervencije
	2.1. Ciljevi supervizije	• Poboľšati kvalitetu rada i pružiti bolju pomoć i podršku djeci i obiteljima • Naučiti dodatna znanja i vještine • Podrška (mladim) stručnjacima u vođenju rada s korisnicima i specifičnim tehnikama rada • Pružanje grupne podrške, emocionalnog rasterećenja i dobivanje specifičnog znanja u složenim situacijama za (iskusne) stručnjake • Reflektiranje o radu i pronalazak odgovora na supervizijska pitanja • Dobivanje novih perspektiva u radu i jasnoće trenutnog rada i budućih koraka • Pomoć oko uspostavljanja i održavanja odnosa s (nedobrovoljnim) korisnicima • Nove strategije nošenja s problemima na poslu • Dobivanje emocionalne podrške • Bolje prepoznavanje i reguliranje emocija • Proraditi teme sekundarne traumatizacije, osobnih granica i preuzimanja odgovornosti kod stručnjaka • Prevenirati sagorijevanje na poslu stručnjaka
	2.2. Učinkovitost supervizije za rad s djecom i obiteljima	• Učinkovitost ovisi o vještinama i specifičnom znanju supervizora u radu s djecom i obiteljima • Učinkovitost ovisi o motivaciji stručnjaka da rade na sebi i unaprijede vještine rada • Prevencija smrtnih slučajeva djece u najtežim situacijama u socijalnoj skrbi • Bolji odnos s korisnicima • Bolje razumijevanje korisnika i adekvatniji odgovor na njegove potrebe • Bolja komunikacija s korisnicima • Ne odustajanje od rada s korisnicima • Specifična znanja • Povećanje jasnoće oko budućih koraka u radu • Veći osjećaj profesionalne sigurnosti i strukture u radu • Rast osobnog i profesionalnog samopouzdanja • Optimizam i porast radne motivacije • Bolja emocionalna regulacija stručnjaka

Područja	Teme	Sažeci odgovora
3. Čimbenici koji unaprjeđuju i čimbenici koji ometaju praksu supervizije	3.1. Izazovi iz državnog sektora	• Nedostatak svijesti nadležnog ministarstva o važnosti supervizije u sprječavanju negativnih ishoda kod korisnika • Nedostatak dostupnog i kontinuiranog financiranja od strane vlade/ministarstva • Nezainteresiranost vlade/ministarstva za potrebe stručnjaka • Nedostatak ulaganja u razvoj timskog rada u organizacijama • Nedovoljna zastupljenost supervizije ovisno o vrsti ustanove
	3.2. Izazovi iz drugih izvora	• Nedostatak svijesti o važnosti supervizije kod nekih stručnjaka • Nedostatak svijesti o važnosti supervizije kod rukovodećih osoba u organizaciji • Nedostatak licenciranih supervizora • Licencirani supervizori ponekad rade volonterski kako bi pokrili sve potrebe stručnjaka • Specifikacije projektnih prijedloga za EU fondove ne odgovaraju potrebama supervizije i imaju zamornu administraciju
	3.3. Supervizijski procesi koji unaprjeđuju kognitivne kompetencije stručnjaka	• Pružanje različitih perspektiva na korisnika • Posebne smjernice za rad • Humanistički pogled na korisnike • Specifične vježbe za bolje razumijevanje korisnika • Preispitivanje tipova odgovornosti stručnjaka prema korisniku
	3.4. Supervizijski procesi koji unaprjeđuju emocionalnu regulaciju stručnjaka	• Promjena od osjećaja izgubljenosti do podizanja energije i prelaska u akciju oko problema • Emocionalno rasterećenje • Smanjenje osjećaja usamljenosti • Povećavanje načina suočavanja sa stresom • Teme brige o sebi
	3.5. Grupni supervizijski procesi	• Osjećaj pripadanja supervizijskoj grupi • Razmjena materijala za rad s djecom i adolescentima • Učenje od drugih članova grupe na njihovim primjerima • Primanje grupne podrške • Važnost supervizije za početnike u radu
Preporuke za jačanje supervizije	4.1. Uloga donositelja odluka	• Profesionalci trebaju razumno radno opterećenje, smislene radne zadatke, kompetentne suradnike s većim stupnjem neovisnosti i više poštovanja od strane javnosti • Državno financiranje redovite i dostupne supervizije unutar radnog vremena • Uspostavljanje modela kontinuiranog razvoja stručnjaka
	4.2. Model razvoja stručnjaka	• Početnici u radu trebaju imati obveznu edukaciju o suvremenim modelima rada u zaštiti djece • Metodska supervizija prve tri godine rada • Nakon tri godine stručnjaci bi trebali imati mogućnost razvojno-integrativne supervizije • Standard kvalitete da svaki stručnjak u zaštiti djece treba imati barem jedan ciklus (10-12 uzastopnih susreta) razvojno-integrativne supervizije u 5 godina rada, bez obzira na to gdje radi unutar sustava zaštite djece • Mogućnost sustavno financirane konzultativne supervizije od 3-4 susreta, za timove stručnjaka koji vode zahtjevan slučaj u zaštiti djece
	4.3. Uloga stručnih organizacija	• Bolja vidljivost i promicanje supervizije kao zasebne profesije • Podizanje svijesti o superviziji • Dodatne edukacije o superviziji • Više meta-supervizije i kontrole rada supervizora

CHILD PROTECTION HUB
FOR SOUTH EAST EUROPE

Moldova, child protection_Original_89344 @Tdh

SUPERVIZIJA STRUČNJAKA U PODRUČJU ZAŠTITE DJECE U HRVATSKOJ: PRIKAZ REZULTATA ISTRAŽIVANJA

2022.